

REVIDOVANÉ ZNĚNÍ MODLITBY PÁNĚ, NICEJSKO-CAŘIHRADSKÉHO VYZNÁNÍ VÍRY A APOŠTOLSKÉHO VYZNÁNÍ VÍRY

1. Úvodní vysvětlení

Usnesení 4. zasedání 34. synodu č. 23 – Text modlitby Páně a vyznání:

Synod ukládá synodní radě, aby 1. zasedání 35. synodu předložila upravené znění Nicejsko-cařihradského a Apoštolského vyznání víry a modlitby Páně, opatřené řádným vysvětlením změn.

1.1 Důvody a smysl změn

Podnět k revizi liturgického znění Modlitby Páně a obou starobylých vyznání víry vyvstal v souvislosti příprav nového evangelického zpěvníku (viz [usnesení 3. zasedání 34. synodu č. 9](#)). Jakožto pomůcka určená pro nejrůznější příležitosti, při nichž se církev schází k bohoslužebným shromážděním, by zpěvník měl obsahovat také standardizované znění nepísňových textů, které se při takových příležitostech často používají. Mezi modlitbami, jimiž se církev i jednotliví křesťané obracejí k Bohu, má od počátku zvláštní místo *Modlitba Páně* (MP), ke společnému vyznávání obsahu své víry církev odedávna užívá tzv. *Apoštolské* (AV) a *Nicejsko-cařihradské vyznání* (N-CV).

Všechny tři tyto texty mají pevnou, ustálenou formu v jazycích jiných než českém (MP a N-CV v řečtině, AV v latině), v našem prostředí je tedy užíváme v překladu. Protože žádný překlad není dokonalý, je nejen možné, ale i potřebné jednou za čas ověřit, zda stávající a používaný překlad nevyžaduje oprav či úprav. Tato potřeba vzniká především z toho, že cílový jazyk překladu se vyvíjí a některé formulace v něm zastarávají, stávají se nesrozumitelnými či mění svůj význam. V případě textů užívaných různými společenstvími pak přistupuje také pochopitelná snaha dospět ke shodnému znění takových textů, zvláště když jsou to texty vyjadřující církevní jednotu. Zároveň však je třeba respektovat značnou setrvačnost, jež k tradovaným a sdíleným textům patří, takže změny nemohou být prováděny příliš často a lehkomyšlně. Příprava nových bohoslužebných pomůcek, k níž obvykle nedochází častěji než za 1–2 generace, je vhodnou příležitostí k takové revizi.

1.2 Účel standardního znění

Standardizované znění textů zachycené v bohoslužebných knihách ovšem nechce určovat jediné použitelné, nebo dokonce jediné platné znění těchto textů. Je to znění, k němuž je možno se vztahovat pro jeho spolehlivost a jež je záhodno užívat tam, kde záleží na jednotě. Ti, kdo se z nějakého důvodu přidržují znění odchylného (staršího), mají ve standardním znění cíl, k němuž se mohou postupně přibližovat, když se i jim změna ukáže jako potřebná.

1.3 Zásady pro posuzování úprav

Při rozhodování, zda navrhnout úpravu stávajícího znění uvedených textů, byly uplatňovány tři hlavní zásady.

- (1) První zásadou byl ohled na *konzervativní povahu tradice*, tedy snaha měnit pokud možno co nejméně. Změna je navrhována pouze na místech, kde pro ni mluví vážné důvody.
- (2) Za takové důvody byly považovány *potíže se srozumitelností* stávajících výpovědí, a to především tam, kde je dosavadní znění zavádějící, svádí k chybnému chápání výpovědi. Naopak, jistá archaičnost jazyka není u tohoto typu liturgických textů nutně na závalu.
- (3) Tam, kde se stávající texty mají změnit, je vhodné dbát na jejich *ekumeničnost*, tedy pokud možno nevytvářet nové varianty daných textů, nýbrž naopak volit znění, které je již užíváno jinými církvemi v českém jazykovém prostoru.

1.4 Výchozí texty

Za výchozí byly vzaty texty, které jsou vytištěny ve stávajícím Evangelickém zpěvníku z r. 1979 (MP na str. 871, AV na str. 872) a v Agendě z r. 1983 (MP a AV na přední předsádce, N-CV na zadní předsádce 1. dílu). Jako referenční texty ekumenického konsensu v Českých zemích byly použity texty schválené Ekumenickou radou církví v ČR (ERC) v r. 2009.

2. Modlitba Páně

V textu MP je navrhována pouze jedna drobná změna v závěrečné doxologii: archaický tvar slovesa *jest* změnit na běžnější *je*.

Navrhované standardní znění pro ČCE v případě tohoto textu tedy zůstává odlišné od znění ERC, které se formulací oslovení přiklonilo ke znění užívanému v římsko-katolické církvi: „Otče náš, *jenž jsi na nebesích...*“ (ČCE: „*kteřý jsi v nebesích...*“). Změna vztažného zájmena *kteřý* na *jenž* by byla většinou současných mluvčích považována za archaizaci, předložka *na* je zvláštností některých překladů Nového zákona užívaných českou římsko-katolickou církví, nemá oporu v řeckém textu Mt 6,9 či Lk 11,2 ani dalších překladech.

Text navrhovaného znění:

Otče náš, kteřý jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Bud' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

3. Apoštolské vyznání

V textu AV jsou navrhovány dvě drobnější a jedna výrazná změna.

(1) Stávající spojení *pod Pontským Pilátem* nahradit zněním *pod Ponciem Pilátem*. Dosavadní forma první části Pilátova jména „Pontský“ vychází z chybného překladu Bible kralické (podobně Sýkora-Hejčl) novozákonních zmínek o Pilátovi (Lk 3,1; Sk 4,27 a 1Tm 6,13). Tento překlad svádí k představě, že jméno připomíná Pilátovo rodiště v Pontu, zatímco ve skutečnosti to bylo jméno římské rodiny Pontii. Fonetickou podobu *Poncius* je záhodno užít stejně a ze stejných důvodů jako v N-CV. Touto změnou se ČCE přiblíží znění užívaného v římsko-katolické církvi, zatímco znění ERC 2009 zachovalo chybné „Pontský“.

(2) Stávající formulaci *sedí na pravici* nahradit zněním *sedí po pravici*. Pro změnu předložky jednoznačně mluví důvody jazykové: „*sedět na pravici*“ má dvojznačný význam, „*po pravici*“ přesněji překládá latinské *ad dexteram*, stejné znění je v Nicejsko-cařihradském vyznání. Také tato změna povede k ekumenickému přiblížení k římsko-katolickému znění, zatímco znění ERC 2009 je shodné s dosavadním zněním ČCE.

(3) Změnu vyžaduje především spojení *svatých obcování*. Archaické „obcovat“ má v současné češtině, pokud se vůbec užívá, konotace sexuálního styku, což vede ke zcela zavádějícímu chápání této výpovědi. Jako dobře srozumitelná náhrada se nabízí *společenství*, přesný překlad termínu původního textu (latinského *communio*, případně řeckého *κοινωνία*). Tato změna ovšem vyžaduje změnu slovosledu (*společenství svatých* místo *svatých obcování*), kterou je pak třeba provést i v následujících dvou klauzulích: *odpuštění hříchů, vzkříšení těla* (místo stávajícího *hříchů odpuštění, těla z mrtvých vzkříšení*). V tomto znění třetího článku AV se shodují verze ERC 2009 a římsko-katolická.

Text navrhovaného znění:

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Ponciem Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího, odkud přijde soudit živé i mrtvé. Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen.

4. Nicejsko-cařihradské vyznání víry

V textu N-CV nejsou navrhovány žádné změny, doporučuje se přijetí znění stávajícího, jež je totožné se zněním ERC 2009 i se zněním užívaným v římsko-katolické církvi. K doporučení doplňujeme tři poznámky:

- (1) V textu je záměrně užit – také v uvedené shodě – fonetický přepis latinského jména *Poncia Piláta*. Pravopisná správnost (*Pontia*) zde ustupuje praktické potřebě naznačit správnou výslovnost. Tento přepis Pilátova jména je použit i v některých biblických překladech (Petrů, česká Jeruzalémská bible).
- (2) N-CV není v ČCE, podobně jako v jiných evangelických církvích, příliš často užíváno. Jeho užití při bohoslužbách, zejména ekumenických, však lze jen doporučit, neboť toto vyznání je shrnutím víry, jež má nejširší přijetí mezi křesťanskými církvemi v dějinách i současnosti.
- (3) Zároveň je třeba upozornit, že ve vztahu mezi západními a východními církvemi je to text ekumenicky citlivý. Východní církve nepřijaly formulaci tzv. *filioque*, dodatečně do třetího článku doplněné prohlášení o „vycházení Ducha svatého i ze Syna“. Při přípravě společných bohoslužeb s křesťany východních církví je třeba na tento problém pamatovat a hledat vhodné řešení.

Text navrhovaného znění:

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného. Věřím v jednoho Pána, Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky: Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem: skrze něho všechno je stvořeno. On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe. Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem. Byl za nás ukřižován, za dnů Poncia Piláta byl umčen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých podle Pisma. Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce. A znovu přijde, ve slávě, soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce. Věřím v Ducha svatého, Pána a Dárce života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků. Věřím v jednu, svatou, všeobecnou, apoštolskou církev. Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů. Očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku. Amen.

5. Návrhy usnesení

Synodní rada předkládá synodu následující návrhy usnesení:

1. Synod přijímá znění modlitby Páně předložené v tisku č. 18/2 na str. 2.
2. Synod přijímá znění Apoštolského vyznání víry předložené v tisku č. 18/2 na str. 2.
3. Synod přijímá znění Nicejsko-cařihradského vyznání víry předložené v tisku č. 18/2 na str. 3.